

Van depremi üzerinden iki yıl geçti. Depremin ülkemizin bir gerçeği olduğunu unutturmayacağız. 23 Ekim 2011 tarihinde merkez üssü Van'ın Tabanlı köyü olan depremde. Bu depremlerde 604 insanımız hayatını kaybetmiş, yüzlercesi yaralanmıştı.. Özellikle Van'ın Erciş ilçesi depremde büyük hasar görmüş, birçok bina oturulamaz hale gelmiş, günlük yaşamın asgari düzeyde devam ettirilmesi bile mümkün olmaktan çıkmıştı. Bir doğa olayı olan bu depremler, ülkemizdeki çarpık, denetimsiz yapılaşmanın sonucu olarak afete dönüşmüş mal ve can kaybına neden olmuştu.

23 Ekim depreminin şoku henüz atlatılamamışken, Van ikinci bir depremle sarsıldı. 09 Kasım 2011 tarihinde Van'ın güneyinde Edremit civarında 5,6 büyüklüğünde ki Bayram Otelı faciasıyla simgeleşen ikinci deprem 32 insanımızın hayatına mal olmuştu. Peş peşe yaşanan iki deprem Türkiye'nin içinde bulunduğu vahim tabloyu görünür kılmakla kaldı, yapı stokunun mevcut durumunun güvenli olmaktan ne kadar uzak olduğunu, afet sonrası "yara sarma" şeklinde özetlenebilecek çalışmaların bile yetersizliğini gözler önüne serdi. Açık ki Van depremleri, Türkiye'nin Doğusu ile Batısını ortak bir paydada buluşturdu. Öyle ki ne depremin yıkıcı etkisi önlenemedi ne de deprem sonrası yaşanan afete müdahale ve krizi yönetmede başarı sağlanabildi. Bu ölçek olarak 1999 marmara depremin büyüklüğü karşısında bu depremin hasar ve büyüklüğü mukayese bile kabul etmiyeceği açık olduğu halde. Vanlılar ilk kış ıptidai şartlarda geçirdi. Şanslı olanlar konteynırlarda kalmaya başladı, ancak konteynırların alt yapı sorunları hayatı çekilmez kıldı. Alelacele yapılan TOKİ konutlarının taşıdığı aksaklık ve olumsuzlukların hayatı hangi düzeyde zorlaştırdığına ve Vanlıların 2012'nin kış aylarını da zorlu şartlarda geçirdiğine dair haberler basında yer aldı. Kaldı ki TOKİ konutlarından kiracılar yararlandırılmaması, pek çok kiracıyı konteynırlarda yaşamaya zorunlu bıraktı. Türkiye Cumhuriyeti, Vanlıların en temel ihtiyacı olan barınma sorununu çözemedi.

Şimdi Van, depremden sonra üçüncü kış yaşamaya hazırlanıyor. Depremin üçüncü yılında Van'da hâlâ konteynırlarda yaşayanlar var.

İnsanları öldüren depremler değil içinde yaşadıkları ve çalıştıkları yapılardır. Asrın felaketi olarak kabul edilen 1999 Marmara Depreminin üzerinden geçen 12 yılda geçmişte yaşananlardan ders alınmayıp, güvenli yapılaşmada zemin etütleri zorunlu olmasına rağmen yürürlüğe konan yönetmelik ve genelgelerin hayata geçirilmesi ve uygulanması konusunda merkezi ve yerel yönetimlerin yeterli duyarlılığı göstermemeleri, gerekli kontrol ve denetiminin olmaması Van depreminde yaşananların nedenleridir.

1999 depremlerinden yeterince ders alınmadığı Van depremindeki aksaklıklarla ortaya çıkmıştır. Türkiye güvenli yapı üretimini sağlayamamış, yapı denetim sistemini işlevli hale getirememiş, afet sonrası faaliyetlerde sınıfta

kalmıştır.

Şu noktayı açıkça vurgulamak durumundayız. Mevcut iktidar kentsel dönüşüm projeleri dışında Türkiye'ye hiçbir önermemektedir. Aynı bir tartışma konusudur ancak kentsel dönüşüm sürecinin ise başlı başına sorunlu olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir.

31 Mayıs 2012 tarihinde Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ve 04 Ağustos 2012 tarihinde Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanunun Uygulama Yönetmeliği yürürlüğe girdikten sonra kentsel dönüşüm projeleri başlatılmıştır. Uygulamada kentsel dönüşümde öncelik rant getiren alanlara verilmiştir. Kentsel dönüşümlerde öncelik afet riskinin yüksek olduğu bölgelere verilmelidir. Sağlıklı, güvenli ve yaşanabilir kentler kurmak için dönüşüm alanlarında yaşayanların ihtiyaçları da göz önüne alınarak ve kamu yararı gözetilerek kentsel dönüşüm projeleri hazırlanmalıdır.

Siyasi iktidar, bırakalım 1999 depremlerinden ders çıkartarak, toplumsal yaşamı deprem gerçeğine uygun olarak düzenlemeyi, yapı üretim süreciyle ilgili mevzuatta köklü değişiklikler gerçekleştirerek, yapı üretim sürecine dair olumsuzlukların pekişmesine ve neredeyse tek belirleyicisi olmasına yol açmıştır. Güvenli ve sağlıklı yapı üretilmesinin 'olmazsa olmazı' olarak kabul edilen yapı denetimi işlevli hale getirilememiş, binlerce konut üreten TOKİ, KIPTAŞ gibi kurumlar denetim dışına çıkartılmış, yapı denetiminin kamusal özelliği törpülenmiş, denetim piyasa ilişkilerinin acımasızlığına terk edilmiştir.

Siyasi iktidar bu zaman zarfında, özellikle mesleki çalışma esaslarını belirleyen yasa ve yönetmeliklerde gerçekleştirdiği değişikliklerle, bir yandan mühendislik mesleğinde nitelik kaybına yol açarken, diğer yandan meslek odalarını işlevsizleştirmeyi hedeflemiş, meslek odalarının üyelerini ve mesleki uygulamaları denetleme yetkisini elinden almıştır.

Son dönemde gerçekleştirilen değişikliklerin tek bir sonucu olmuştur: Yapı üretim ve denetim süreci kuralı dışı, başıbozukluğa ve niteliksizliğe mahkûm edilmiştir. Bu sonuç, bir deprem ülkesi olan Türkiye açısından cinayete davetiye çıkartmaktır. 1999 depremlerinin bir bütün olarak yapı üretimi ve denetimi konusundaki zaafı açıkça çıkardığı gerçeği görülebilseydi, inanıyoruz ki Van depremlerinin yıkıcı etkisi kayda değer düzeyde aşağıya çekilebilirdi. Türkiye bir deprem ülkesidir.

Ülkemiz topraklarının tamamına yakını deprem riski altındadır. Ülkemizde depremin her an bir doğa olayı olarak meydana geleceği bilinen bir gerçektir. Dünyanın en etkin deprem kuşaklarından birinin üzerinde bulunan ülkemizde insanlarımızın güvenli yapıda ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı en temel doğal hakkıdır. Bundan dolayı; yasa dışı yapılanmanın önüne geçilmeli, bilimsel normlara dayalı yer seçimi yapılmalı niteliksiz yapı üretimine izin verilmemelidir. Sağlıklı kentleşmenin altlığını oluşturan Jeofizik-Jeoteknik etütler yapılmadan yeni yerleşim alanları belirlenmemelidir. Parsel ve ada bazlı yapılaşmalarda mühendislik hizmeti almayan hiçbir uygulamaya ruhsat verilmemelidir. Mühendislik sismolojisi yapılmamış zemin etütleri kabul edilmemeli, Yasa ve yönetmeliklerin uygulanması konusunda özen gösterilmelidir.

İlgili yasalar, yönetmelikler, genelgeler, mahkeme kararları (Danıştay) gereği zemin temel etüd raporlarının, ilgili Meslek Odalarından vize ve Oda onayı yapılarak sicil durum belgesi alınması, yasal bir zorunluluk iken, 03 Nisan 2012 ve 14 Nisan 2012 tarihinde 3030 sayılı Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinde yapılan değişiklik ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. Maddesine eklenen bir bentle raporların Meslek Odaları tarafından vize ve Oda onayı kaldırılmıştır.

02.08.2013 tarih ve 28726 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 6495 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da; 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. Maddesine eklenen 1) bendi ile "Harita, Plan, etüt ve projeler; idare ve ilgili kanunlarında açıkça belirtilen yetkili kuruluşlar dışında meslek odaları dahil başka bir kurum veya kuruluşun vize ve onayına tabi tutulamaz, tutulması istenemez. Vize veya onay yaptırılmaması ve benzeri nedenlerle müellifler veya bunlara ait kuruluşların büro tescilleri iptal edilemez veya yenilenmesi hiçbir şekilde geciktirilemez. Müelliflerin bu hükmü ortadan kaldıracak şekilde taahhütname talep edilemez." Düzenlenmesi yapılmıştır.

Bu düzenlenmeler meslek örgütlerinin çoğunun tepkisine neden olmuştur; meslek odalarının yetkileri elinden

alınarak etkisizleştirilmekte ve itibarsızlaştırılmaktadır. Meslek odalarının yapmış olduğu vize ve onayı kaldırarak serbest çalışan meslektaşlarımızın meslek odaları ile ilişkisi koparılmaktadır.

Birer doğa olayı olan depremlerin afet haline gelmemesi, felaket olarak yaşanmaması acı olayların tekerrür etmemesi için geçmişte yaşananlardan ders alıp deprem öncesi sırası ve sonrası alınacak gerekli tedbirler koordineli bir şekilde organize edilmelidir.

ÜLKÜTEK olarak depremlerde yaşamını yitiren vatandaşlarımızı rahmetle anıyor, depremzede yakınlarına ve tüm milletimize tekrar başsağlığı diliyoruz